

АНТИКОРУПЦІЙНІ СТУДІЇ

МАГІСТЕРСЬКА ПРОГРАМА

КУРС

**МЕТОДОЛОГІЯ
ДОСЛІДЖЕННЯ КОРУПЦІЇ**

2024/25

Цей навчальний курс став можливим завдяки фінансовій підтримки Міжнародного фонду «Відродження». Зміст цього навчального курсу не обов'язково відображає погляди Міжнародного Фонду «Відродження».

Контактна інформація лектора курсу:

Софія Сапігура
s.sapihura@gmail.com

Усі заняття будуть проходити на онлайн-платформі

Опис курсу:

Інтерактивний курс розрахований для студентів магістерських програм, аспірантів та аналітиків-практиків, які планують науково досліджувати корупцію. Основний тематичний фокус курсу - теорії та дизайн для дослідження корупції.

Мета курсу:

- Навчитися впевнено оперувати теоріями;
- Пізнати сильні та слабкі сторони окремих теоретичних підходів та методів;
- Розвинути навички конструктивно критикувати теорії та методи, а також отримувати і відповідати на критику;
- Навчитися ефективно працювати з науковою літературою та покращити навички написання академічного тексту;
- Розробити дизайн власного дослідження.

Веб-сайт курсу

Програма, анонси та навчальні матеріали будуть розміщені на веб-сайті ACREC: <https://acrec.org.ua/>

РОЗКЛАД ЗАНЯТЬ

№	Тема	Дата	Час	Примітки
1	Основи дизайну дослідження: Що цікавого у дослідженні і як це обґрунтувати?	04.03.2025	18:00-20:50	
2	Як обрати фокус та його не втратити?	11.03.2025	18:00-20:50	
3	Яка практична користь теорій та як їх ефективно застосувати?	22.03.2025	13:30-16:20	
4	Що є предметом дослідження? Операціоналізація та індикатори	29.03.2025	15:00-17:50	
5	Вимірювання корупції	01.04.2025	18:00-19:20	
		05.04.2025	15:00-17:50	
6	Дизайн порівняльного дослідження	12.04.2025	13:30 -14:50	

Вимоги курсу:

- 👁 Підготовка дизайну власного дослідження, виконання письмових робіт;
- 👁 Участь в обговоренні заданих текстів;
- 👁 Регулярне відвідування занять.

Оцінювання курсу

Вид роботи	Вага, %
Письмова робота «Аналітична проблема та питання власного дослідження на основі критичного огляду літератури»	20
Письмова робота «Концептуалізація та операціоналізація»	20
Письмова робота «Дизайн дослідження»	40
Презентація	20
За письмові роботи та/чи активну участь на заняттях можна отримати бонусні бали	бонус мах 10

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ВСІХ ПИСЬМОВИХ РОБІТ

Роботи мають містити:

- Ваше ім'я,
- назву курсу,
- назву завдання та заголовки роботи (для рецензії – назву та автора рецензованої книги),
- дату виконання,
- номери сторінок,
- номери та заголовки таблиць, графіків та іншої інфографіки,
- бібліографічні посилання в тексті та повний список використаної літератури (стиль цитування обирайте на Ваш розсуд, але дотримуйтеся одного обраного стилю).

Який стиль для посилань на літературу вибрати?

- Найпоширеніші стилі цитування представлено та пояснено на сайті University Libraries University of Washington за посиланням: <http://guides.lib.uw.edu/research/citations/citationwhich>.
- Найпоширенішим у суспільних науках є стиль цитування American Psychological Association (APA), який можна вибрати із автоматичних налаштувань програм із управління літературою, наприклад, Mendeley. Більше про цей стиль за посиланням: <http://guides.lib.uw.edu/research/citations/apa-style>.

Інформація українською мовою про прийняті в Україні міжнародні стилі доступна у наступному джерелі: *Боженко, О., Корян, Ю., & Федорець, М. (2016). Міжнародні стилі цитування та посилання в наукових роботах. Методичні рекомендації.* Науково-технічна бібліотека ім. Г.І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. Електрон. вид. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM). – 117 с. – ISBN 978-966-97569-2-3. Режим доступу: http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/International%20style%20citations_2017.pdf?id=d1b22a28-96eb-4ca4-9ac7-8e29a393b9fb

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Мета завдання: усвідомити відмінності теоретичних підходів до розуміння корупції та щодо наслідків, які різні підходи мають щодо аналізу корупції та боротьби із нею.

Для цього у парах розробіть презентацію (power point чи аналогічну), яка складатиметься із ключових аргументів підходу та вашого аналізу можливостей і обмежень цього підходу для розуміння корупції та боротьби із нею.

Користуйтеся наступною структурою:

- ▷ Презентація ключових теоретичних аргументів підходу: визначення корупції (про яку корупцію мова?), припущення щодо механізмів та принципів функціонування корупції, причини корупції (чому відбувається корупція?), причинно-наслідкові зв'язки між різними елементами теорії;
- ▷ Критичний аналіз теоретичних засад підходу: чи існують в рамках цього підходу різні точки зору, чи адекватно цей підхід пояснює реальність щодо корупції (“reality check”), чи є в ньому протиріччя;
- ▷ Наслідки використання підходу для розуміння явища корупції та для антикорупційної політики: які рекомендації для державної політики випливають із підходу і які наслідки це має для боротьби із корупцією;
- ▷ Підсумок: переваги і недоліки підходу для розуміння явища корупції та/або для протидії корупції.

Тривалість презентації – до 15 хв, після чого аудиторія має 5 хв на запитання чи коментарі.

Тексти для презентацій з Антології:

- 👁 **Реферат 1: Концепції (політичної) корупції**
 - ▷ Карл Дж. Фрідріх Концепції корупції в історичній перспективі
 - ▷ Марк Філл Концептуалізація політичної корупції
 - ▷ Джозеф С. Най Корупція і політичний розвиток. Аналіз витрат і вигід
- 👁 **Реферат 2: Розуміння корупції через підхід раціональної дії**
 - ▷ Роберт Клітгард: До питання про патронів, агентів і клієнтів
 - ▷ Анна Перссон, Бу Ротштайн та Ян Теорелл Чому антикорупційні реформи провалюються: системна корупція як проблема колективних дій
 - ▷ Гізер Маркетт, Карін Пайффер Боротьба з «реальною політикою» системної корупції: теоретичні дискусії і функціонування в «реальному світі»
- 👁 **Реферат 3: Економічний аналіз чинників та ефектів корупції та його переосмислення**
 - ▷ Паоло Мауро Ефекти корупції на зростання, інвестиції та державні видатки
 - ▷ Муштак Х. Хан Визначальні чинники корупції у країнах, що розвиваються: межі стандартного економічного аналізу
 - ▷ Джанін Р. Ведель Переосмислення корупції в добу невизначеності
- 👁 **Реферат 4: Межі та предмет аналізу корупції**
 - ▷ Аліна Мунджу-Піппіді Корупція: діагноз і лікування
 - ▷ Пол М. Гейвуд Новий погляд на корупцію: «чудодійне зілля», місце і фокус
 - ▷ Александер Кулі, Джон Гізершоу, Джейсон К. Шарман Піднесення клептократії: відмивання грошей, відбілювання репутацій

ПИСЬМОВА РОБОТА 1

«Розробити аналітичну проблему та питання власного дослідження на основі критичного огляду літератури»

Завдання: це завдання спрямоване на визначення прогалин у літературі на потенційну тему для Вашої магістерської роботи.

Крок 1: оберіть два наукових чи прикладних дослідження, які стосуються Вашої професійної експертизи / магістерської роботи. Намагайтеся знайти якомога «впливовіші» та фундаментальні джерела, які у даному тематичному дискурсі відомі експертній більшості (напр. на джерело є багато посилань, або джерело створює теоретичний чи методологічний фундамент, який є основою дискусії).

Крок 2: критично порівняйте та введіть у «діалог» обрану літературу. В своєму аналізі, користуйтеся наступною структурою:

- Короткий вступ
 - ▷ Над якою загальною темою Ви працюєте?
 - ▷ Яка специфіка цієї теми?
 - ▷ Який контекст виникнення обраних робіт?
- Аналітична проблема та питання
 - ▷ Зверніть увагу на те, як автори визначають аналітичну проблему та на те, які обґрунтування вони використовують.
 - ▷ Як сформульовані питання? Чи є вони аналітичними чи описовими? Чому? Чи автор(и) чітко вказують, як співвідноситься мета їхнього дослідження із вже наявними знаннями з теми, яку автор досліджує? Чи це обґрунтування переконливе?
- Роль теорії
 - ▷ Який теоретичний підхід використовують автори для відповіді на аналітичне питання? Обґрунтуйте, як пов'язані теоретичний підхід та поняття, якими оперують автор(и);
 - ▷ Чим теоретичні підходи чи основні ідеї авторів схожі, а чим відрізняються?

- Дизайн
 - ▷ Який методологічний підхід використовують автори: кількісне / якісне дослідження, порівняльний / експериментальний дизайн, теоретичне моделювання механізмів, процесів, причинно-наслідкових зв'язків тощо?
 - ▷ Обґрунтуйте (не)переконливість даного підходу. Напр. проаналізуйте, чи вибір кейсів обґрунтований та переконливий у випадку порівняльного дизайну?
- Загальна переконливість
 - ▷ Зверніть увагу на авторитетність авторів, їхній стиль викладення інформації та можливі ідеологічні засади їхньої аргументації. Користуйтеся підказками на сайті Suny Empire State College, HYPERLINK "<https://www.esc.edu/online-writing-center/resources/critical-reading-writing/general-reading/interpreting-texts-asking-questions/>" / "Interpreting Texts Critically: Asking Questions

При написанні, фокусуйтеся лише на тій інформації аналізу, яка допоможе Вам підвести читача до «Кроку 3» та його логічно обґрунтувати. Це означає, що, можливо, потрібно буде скоротити деякі частини аналізу.

Крок 3: На основі проведеного аналізу, **розробіть аналітичну проблему для власного дослідження та обґрунтуйте потребу у Вашому дослідженні.** У процесі розробки, продумайте наступне:

- Яка стратегія розробки аналітичної проблеми Вам ближча: неспівпадіння теорії та емпірики / порівняння який теоретичний підхід може пояснити причинно-наслідкові зв'язки / емпіричне порівняння, коли результат неочікуваний
- Який емпіричний внесок робить Ваше дослідження?
- Який теоретичний внесок робить Ваше дослідження?

Крок 4: Підведіть проблеми до аналітичного питання, сформульованого одним! реченням

Обсяг роботи: не більше 800 слів.

* Література до кожного з підходів у додатку

ПИСЬМОВА РОБОТА 2

«Концептуалізація та методи збору даних»

Завдання: Оберіть дві центральні концепції Вашого дослідження (залежна та незалежна змінні), створіть та критично обґрунтуйте їх визначення у діалозі з літературою, проведіть операціоналізацію та визначте методи для роботи з визначеним предметом дослідження

Обсяг роботи: не більше 800 слів.

ПИСЬМОВА РОБОТА 3

«Дизайн дослідження» - контрольне завдання курсу

Завдання: розробити дизайн для дослідження в рамках Вашої магістерської роботи

Користуйтеся наступної структурою:

- **Аналітична проблема, або пазл дослідження**, тобто не лише прив'язка до конкретної проблеми та обґрунтування актуальності дослідження, але й внесок до наукової літератури (теоретичний внесок): Для цього потрібно вивчити літературу, яка вже є, вказати найважливіші напрямки у літературі із Вашої теми (які є основні аргументи – структуровано викласти саме за аргументами, а не авторами), та вказати на прогалини в літературі.
- Питання дослідження, сформульоване одним реченням. Питання повинне впливати з проблеми дослідження. Питання має бути не описовим, а аналітичним, тобто «Чому? Яким чином? За яких умов?» Питання має чітко визначати причинно-наслідкові зв'язки, залежну та незалежні змінні.
- **Теоретична парадигма**, в рамках якої Ви проводите дослідження, коротке представлення її переваг та обмежень у порівнянні з 1-2 альтернативними підходами, та обґрунтування Вашого вибору.

- **Концептуалізація** предмету Вашого дослідження (основного терміну (max 2), важливого для роботи): Розробіть аналітичний «місток» між абстрактним поняттям та емпіричними даними у тісній прив'язці (!) до обраного теоретичного підходу. За потреби, розробіть власне визначення або використайте наявні рішення. У будь-якому разі, слід коротко та критично викласти наявні варіанти визначень (та обґрунтувати використання обраного рішення). Можливо, для когось доцільно розробити типологію чи періодизацію. Кожне рішення повинне бути обґрунтованим. Визначення також мають посылатися на попередню літературу; у разі наявності в літературі розбіжностей щодо концептуалізації вибраних понять, потрібно їх коротко представити та обґрунтувати Ваш вибір.
- **Методологічний дизайн дослідження** (порівняння, case study, process tracing, мережевий аналіз, кількісне дослідження та ін.) та методи для збору та обробки інформації (інтерв'ю, опитування, робота з законодавчими актами, content analysis, медіа-аналіз та ін.), їх обґрунтування у порівнянні з іншими підходами, переваги та обмеження.

Обсяг роботи: не більше 2000 слів

Критерії оцінювання письмового завдання 1 «Аналітична проблема та питання власного дослідження на основі критичного огляду літератури»

Критерій	Макс. Бал 20
Тексти для аналізу ретельно обрані та обґрунтовано, чому вони є «базовими» для обраної теми; Наявний обґрунтований, критичний аналіз аналітичних підходів у текстах	5
Аналітична проблема до власного дослідження розроблена та обґрунтована послідовно, у «діалозі» з проаналізованою літературою; Емпіричний та/чи теоретичний внесок дослідження логічно виведений на основі проаналізованої літератури	5
Аналітичне питання логічно випливає з проблеми, сформульоване чітко	5
Дотримання формальних вимог	5

Критерії оцінювання письмового завдання 2 «Концептуалізація та операціоналізація»

Критерії оцінювання	Макс. Бал 20
Визначення розроблені чітко, у діалозі з літературою, критично обґрунтовані	5
Переконливо виведені кількісні та якісні показники для дослідження	5
Методологія збору даних та їх аналізу логічно пов'язана з операціоналізацією	5
Дотримання формальних вимог	5

Критерії оцінювання письмового завдання 3 «Дизайн дослідження»

Критерії оцінювання	Макс. Бал 40
Аналітична проблема чітко сформульована, оригінальна, відповідає актуальній дискусії у фаховій літературі (сама дискусія коротко підсумована, прогалини визначені)	5
Аналітичне питання відповідає проблемі, чітко сформульоване, у коректному форматі (є аналітичним, а не описовим)	5
Дизайн базується на чітко визначеному та обґрунтованому теоретичному підході	5
Проведено концептуалізацію / операціоналізацію предмету дослідження, системно викладено взаємозв'язок між теоретичною концепцією, що стоїть за поняттям та емпіричними даними, що використовуватимуться для аналізу	5
Вибір методології (методи збору та аналізу даних, визначення даних) обґрунтований та повністю відповідає питанню дослідження	5
Структуроване викладення змісту, аргументація переконлива та логічна, доречне вживання фахової термінології	5
Доречне вживання фахової літератури та коректне цитування і оформлення бібліографії	5
Правопис на високому рівні, помилки відсутні, дотримання формальних вимог до оформлення робіт	5

ПЛАН КУРСУ

**МЕТОДОЛОГІЯ
ДОСЛІДЖЕННЯ
КОРУПЦІЇ**

1. ОСНОВИ ДИЗАЙНУ ДОСЛІДЖЕННЯ: ЩО ЦІКАВОГО У ДОСЛІДЖЕННІ І ЯК ЦЕ ОБҐРУНТУВАТИ?

04.03.2025	
	Основні складові дослідження
18:00-20:50	Розробка наукової проблеми дослідження. Стратегії визначення наукового «пазлу» дослідження.
	Вправа

Література:

- 👁️ Creswell, John W. (2014). Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. 4th ed. Thousand Oaks: SAGE Publications. Chapters 3, 5, 7.
- 👁️ Young, Eoín, and Lisa Quinn. Writing effective public policy papers: a guide for policy advisers in Central and Eastern Europe. LGI documents. Budapest: Local Government and Public Service Reform Initiative, 2002. Chapters 5, 6.

2. ЯК ОБРАТИ ФОКУС ТА ЙОГО НЕ ВТРАТИТИ?

11.03.2025	
18:00-20:50	Роль наукового питання у дослідженні, приклади основних питань у дослідженні корупції; розробка аналітичного питання дослідження.
	Вправи

3. ЯКА ПРАКТИЧНА КОРИСТЬ ТЕОРІЙ ТА ЯК ЇХ ЕФЕКТИВНО ЗАСТОСУВАТИ?

22.03.2025

Презентації 1,2,3

13:30-
16:20

Роль теорій у прикладних дослідженнях та їх практична цінність

Література:

- 👁 Ledeneva, Alena, Roxana Bratu, and Philipp Köker. "Corruption Studies for the Twenty-First Century: Paradigm Shifts and Innovative Approaches." *Slavonic & East European Review* 95, no. 1 (2017): 1–20.
- 👁 Andvig, Jens Christopher, and Odd-Helge Fjeldstad. "Corruption: A Review of Contemporary Research." Bergen: Chr. Michelsen Institute, Development Studies and Human Rights, 2001. Chapter 6-8.

Література до кожного з підходів у додатку

4. ЩО Є ПРЕДМЕТОМ ДОСЛІДЖЕННЯ? ОПЕРАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ТА ІНДИКАТОРИ

29.03.2025

Презентація 4

15:00-
17:50

Принципи розробки визначення корупції та критичні підходи до їх використання

Концептуалізація та операціоналізація - місток між абстрактним та конкретним

Література:

- 👁 Creswell, John W. 2014. *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. 4th ed. SAGE Publications. Chapters 1, 2

5. ВИМІРЮВАННЯ КОРУПЦІЇ

01.04.2025 18:00-19:20
05.04.2025 15:00-17:50

Порівняння підходів щодо
вимірювання корупції

6. ДИЗАЙН ПОРІВНЯЛЬНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

12.04.2025

Дизайн порівняльного
дослідження

13:30-
14:50

Кейс стаді та «кращі практики»
Стратегії вибору кейсів

Вправи

Література:

- George, A., & Bennett, A. (2011). Case Study and Theory Development in the Social Sciences. MIT Press. Chapter 4-6

ЛЕКТОР КУРСУ

Софія Сапігура

Контакти: s.sapihura@gmail.com

#acrecstudy

Київ